

Τρία ανέκδοτα γράμματα

(1) Γράμμα στη γυναίκα του Έλλη

Καρδίτσα 14 Ιουνίου 1947

Έλλίτσα μου,

Παραδόξως διατηρώ απόλυτη ψυχραιμία στις τελευταίες στιγμές της ζωής μου. Προδιέθεσα τόν εαυτό μου για τόν θάνατο. Μου φαίνεται ότι θά τόν αντιμετωπίσω σάν παιχνιδάκι.

Γιά νά μή χάσω τήν ψυχραιμία μου καί γελοιοποιηθῶ, θά σᾶς παρακαλέσω νά αποφύγεις ἐσύ, ἡ μαμά καί τά παιδιά νά μέ δεῖτε, χωρίς νά τό θεωρήσετε αὐτό σάν ἀδιαφορία. Οἱ ἄλλοι μποροῦν νά μ' ἐπισκεφθοῦν.

Φροντίστε νά πάρετε ὅλα τά πράγματά μου, τά ὅποια ἀναγράφονται λεπτομερῶς σέ σημείωμά μου μαζί μέ τίς τελευταῖες ὁδηγίες μου, καί νά διατεθοῦν σύμφωνα μέ τίς θελήσεις πού διατύπωσα.

Κουράγιο ἀγαπημένοι μου. Ἡ ζωὴ εἶναι ἓνα φευγαλέο ὄνειρο καί ὁ θάνατος ἓνας διαρκὲς ὕπνος.

Σᾶς φιλῶ

Δῆμος

Ὅδηγίες

1) Νά συγκεντρώσεις ὅλα τά βιβλία μου. Ἀπό τόν Τάκη Ἀλλαμανῆ θά ζητήσεις τρεῖς τόμους Εἰδικῆς Νοσολογίας. Νά συγκεντρώσεις τίς μελέτες, διαλέξεις καί χρονογραφήματα.

2) Νά ζητήσεις ἀπό τούς συγκρατούμενούς μου Κανταρζῆ Νίκο καί Κασούρα τή μεγάλη σύριγγά μου (εἶναι στό Σχολεῖο).

3) Νά ζητήσεις ἀπό τόν Βάιο Τσελίκά ἀπ' τήν Καρδίτσα τό σακκάκι πού ἄφησα σ' αὐτόν φεύγοντας ἀπό τό σπίτι του. Συχνάζει στόν Χαρίλαο Ἀλεξόπουλο.

4) Νά πάρεις ὅλα τά πράγματά μου ἀπό τό συρτάρι τοῦ φαρμακείου (φάρμακα καί ἐπιδέσμους νά τά πωλήσεις στόν Μαλλιόπουλο).

5) Ἄν δέν πῆρες ὅλα τά πράγματά μου ἀπ' τόν Γιῶργο, νά τά πάρεις.

6) Τίς ἀρβύλες μου νά τίς κάνεις ἀρβυλάκια γιά τή Γεωργία.

(2) Γράμμα στη γυναίκα του Έλλη

Σάββατο 13-6-47

Ἀγαπημένη μου Ἑλλίτσα,

Στίς τελευταῖες στιγμές τῆς ζωῆς μου, ὅλη ἡ σκέψη μου πετάει κοντά σου, στ' ἀγαπημένα μας ἀγγελοῦδια Λάκη καί Τούλη, στή δυστυχισμένη μαννούλα καί Μῆτσο καί στούς συγγενεῖς καί φίλους.

Ἄν στή συντροφική μας ζωὴ σέ ψύχρανα κάποτε, θέλω νά πιστέψεις πῶς δέν τό ἔκανα σκόπιμα. Γιά μένα ἦσαν πάντα μιά ὑπέροχη συντρόφισσα, ἓνα ἀγνό διαμάντι. Σοῦ ἄξιζε γι' αὐτό καλλίτερη τύχη.

Λυπᾶμαι πού δέν μπόρεσα νά σοῦ χαρίσω τήν εὐτυχία πού ὀνειρευόμουν. Ἡ κοινή μας ζωὴ ἦταν ἓνας διαρκῆς ἀγώνας γεμάτος κόπους καί περιπέτειες. Φεύγω ἀπό κοντά σου μέ τίς καλύτερες ἀναμνήσεις γιά σένα. Στάθηκες στό πλευρό μου καί στίς τελευταῖες ἡμέρες μου καί ἀγωνίστηκες γιά τή διάσωσή μου ὑπεράνθρωπα.

Ὅπως τότε ἔτσι κι' ὕστερα ἀπό τόν ἀδικο χαμό μου νά σταθεῖς ψύχραιμη καί ὑπερήφανη γιατί ὁ σύντροφός σου δέν ὑπῆρξε ποτέ ἐγκληματίας ἀλλά ἓνας ἀλτρουϊστής μέγας πού τόν ἑαυτό του καί τήν ἐπιστήμη του διέθεσε γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Εἶναι αὐτό πασίγνωστο καί δέν μποροῦν οὔτε οἱ ἐχθροί μου (ἐννοῶ τοὺς πολιτικούς, γιατί προσωπικούς δέν εἶχα ποτέ) νά τό ἀρνηθοῦν. Μαζί μέ τή δική σου σκέψη θά ἐνώνεται καί ἡ σκέψη χιλιάδων ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ πού γνώρισαν τόν ἐσωτερικό μου κόσμο.

Στάσου ψύχραιμη καί ἀντιμετώπισε τή ζωὴ γενναῖα. Ἀνάθρεψε τά δύο ἀγγελοῦδια μας μέ προσοχή ὥστε νά γίνουν μιά μέρα ἀντάξιοι διάδοχοί μου. Νά ἔχεις ἐμπιστοσύνη στά εὐγενικά ἰδανικά καί στή δικαίωσή τους.

Ὅσο γιά τήν ἀτομική σου ζωή, εἶσαι ἀπολύτως ἐλεύθερη ἀπό κάθε ἠθική δέσμευση ἀπέναντι στή μνήμη μου. Ἄν χρειασθεῖ νά ξαναδημιουργήσεις τή ζωή σου, μή διστάσεις διόλου. Τό μόνο πού πρέπει νά προσέξεις εἶναι τά παιδιά μας. Νά τά μεγαλώσεις προσεκτικά καί νά τοὺς ἐμφυσήσεις τίς πραγματικές κοινωνικές ιδέες ὥστε νά μήν ἀποξενωθοῦν ποτέ ἀπό τό λαό. «Κοντά στό λαό καί γιά τό λαό», νά εἶναι τό «πιστεύω» τους.

Διευθέτησε ὅλες τίς ἐκκρεμεῖς ὑποθέσεις, συγκέντρωσε ὅλα τά σκόρπια πράγματα καί τά βιβλία. Ὅσο γιά τίς διαλέξεις καί τίς μελέτες μου, ἀφοῦ τίς ἀντιγράψεις νά τίς κρατήσεις γιά ἐνθύμιο καί τά ἀντίγραφα νά τά παραδώσεις ἐν καιρῷ στόν προορισμό τους (θά βρεῖς φίλους νά σέ κατατοπίσουν).

Ἀπό τά λίγα ἀτομικά, πράγματα πού ἀφήνω, δώσε στους δικούς μας ἀπό κάτι γιά ἐνθύμιο. Στή μαννούλα μας, τά γυαλιά μου, ἐσύ νά κρατήσεις τό δακτυλίδι καί τήν ταυτότητά, τή βέρα μου νά τήν κάνεις ἐνθύμιο στόν Τούλη, το ρολόγι μου στό Λάκη, στό Μῆτσο μας, τήν μαύρη σιγαροθήκη, στόν ἀδελφό μας Γιώργο τόν ἀναπτήρα μου, στόν Κροῖσο τά ξυριστικά ἐργαλεῖα, στό Βάγιο μας τό πουλόμπερ, στόν Ἀποστολάκη τῆς Πόπης τό στυλογράφο. Τό σκάκι καμωμένο ἀπό ἀγαπητούς φίλους συγκαταμένου νά τό κρατήσεις γιά ἐνθύμιο.

Δώσε τοὺς τελευταίους χαιρετισμούς μου σέ ὅλους τοὺς συγγενεῖς, φίλους καί

γνωστούς. Φίλησε από μέρους μου τὰ παιδάκια μας.

Σέ φιλω

Δῆμος

Υ.Γ. Ἐπιθυμία μου εἶναι νά βαφτίσεις τὰ κοριτσάκια τοῦ κουμπάρου μας καί τῆς Μαρίας τοῦ Κώστα (στό πρῶτο νά δώσεις τό ὄνομα Ἡλέκτρα καί στό δεύτερο αὐτό πού τοῦ ἔδωσα καί πού ξέρει ἡ ἴδια).

(3) Γράμμα στην αδελφή του Πόπη και το σύζυγό της Βάιο Νικολόπουλο

Καρδίτσα 12-6-47

Ἀγαπημένοι μου Βάγιο καί Πόπη

Εἶμαι θύμα τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος. Κατεδικάσθην εἰς θάνατον χάρις εἰς τήν ἐμπάθεια τῶν ἀντιφρονούντων συμπολιτῶν μας. Φεύγω ἀπό τή ζωή χωρίς νά ἀνταποκριθῶ στίς ὑποχρεώσεις πού ἀνέλαβα ἀπέναντί σου καί τῆς ἀδελφούλας μου. Τό ὄνειρό μου ἦταν νά σπουδάσω τόν Ἀποστολάκη μας, ἦταν ἄτυχος ὁ καϋμένος. Δέν θέλω νά στεναχωρηθεῖτε καθόλου γιά τό θάνατό μου. Ἐκεῖνοι πού συνήργησαν σ' αὐτόν, θά τιμωρηθοῦν. «Ἐστὶ δίκης ὀφθαλμός ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ».

Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τίς προσπάθειες διασώσεώς μου πού καταβάλατε. Εὐχαρίστησε ἐκ μέρους μου τόν Θανασάκη πού ἐκδήλωσε τή συμπάθειά του γιά μένα καί ἐνήργησε, ἔστω καί χωρίς ἀποτέλεσμα. Ὅσο γιά τόν Γιώργο καί τοὺς δισταγμούς του νά ἐνδιαφερθεῖ γιά μένα, δέν ἔχω τίποτα νά γράψω. Ἄς ζήσει κι' ἄς εὐτυχήσει στή ζωή του μ' ἓνα βάρος στήν ψυχή του.

Φιλήστε μου τόν Λάκη.

Δώστε τοὺς τελευταίους χαιρετισμούς μου στοὺς θεῖους καί τοὺς συγγενεῖς τῆς Ἑλλης.

Φεύγω μέ ἡσυχὴ τήν συνείδηση ὅτι δέν ἔκανα κακό σέ κανέναν. Τά ἀλτροῦστικά μου αἰσθήματα θά μείνουν παροιμιώδη ὅπου ἐργάσθηκα. Μοῦ εἶναι ἀρκετό ὅτι μιά μεγάλη μάζα λαοῦ θά μέ θυμάται καί θά μ' εὐγνωμονεῖ.

Σᾶς φιλω γιά τελευταῖα φορὰ

Δῆμος Γρίβας
ιατρός